

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра хореографічного мистецтва**

**РОЗКРИТТЯ ЗВИЧАЇВ НАРОДІВ ПРИБАЛТИКИ ЗАСОБАМИ
ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

**Кваліфікаційна робота (проект)
Пояснювальна записка**

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 16-431 гр.
Спеціальності 024 Хореографія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Хореографія
Козлова Олена Анатоліївна

Керівник доцент Васяк В.А.
Рецензент голова циклової комісії
«Народна хореографія»
комунального закладу «Херсонський
фаховий коледж культури і
мистецтв» Кізяков В.М.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	5
1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.....	5
1.2. Ідейно-тематична основа твору.....	8
РОЗДІЛ 2. ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	11
2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору.....	11
2.2. Графічна таблиця твору та опис хореографічного тексту...	11
2.3. Сценографія.....	15
ВИСНОВКИ	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	18
ДОДАТКИ	20
Додаток А.....	20
Кодекс академічної доброчесності	

ВСТУП

Радикальна зміна незалежної України сильно вплинула на культурну ситуацію. Виникає нова соціальна та культурна реальність, зростає інтерес до культурних цінностей в країні та за кордоном. Одна з головних цілей гуманітарної освіти – це виховання громадянина світу, який, будучи носієм однієї культури, розуміє і приймає весь широкий спектр світових культур. Вивчення народної хореографії є прекрасним засобом ознайомлення з культурою іншого народу і виховання поваги і любові до неї.

Вивчення етнічних культур - одна з найскладніших і завжди актуальних методологічних проблем, так як вимагає системно-комплексного підходу і здійснюється методами таких наук, як історія, етнографія, географія, культурологія. Дослідження етнічної культури народу Прибалтики пов'язано, перш за все, з визначенням її витоків, розкриттям походження. Сучасна Прибалтика в історико-культурному відношенні є особливий регіон. Її населяють три великі нації: литовська, латиська та естонська.

Розглядаючи історичний етап становлення і розвитку прибалтійської народної танцювальної творчості, необхідно спиратися на історію розвитку всієї національної культури країн Прибалтики, яка складалася століттями і визначила види народних прибалтійських танців і їх особливості.

Самобутній прибалтійський фольклор відрізняється багатою пісенною поезією, різноманітним танцювальним творчістю.

Про розвиток танцювальної культури народів Прибалтики йдеться в наукових розробках і статтях О. І. Алексєєвої, Я. Аудюс, Ю. Лінгіс, З. Славюнас, В. Якілайтіс, Е. Моркунені і ін.

Мета дослідження – дослідити особливості хореографічного мистецтва народів Прибалтики

Завдання дослідження:

1. Надати історико-мистецьке обґрунтування танців Прибалтики
2. Розробити ідейно-тематичну основа композиції.
3. Визначити композиційно-архітектонічна побудова твору
4. Надати графічну таблицю твору та опис хореографічного тексту.
5. Розробити сценографію до хореографічної композиції естонського народного танцю

Виявлена проблема зумовила формулювання об'єкта і предмета дослідження.

Об'єктом дослідження процес розвитку народного хореографічного мистецтва Прибалтики

Предметом дослідження є особливості народного естонського танцю

Структура. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції

Святково-обрядова культура Литви, Латвії та Естонії ХХІ ст. - складний феномен, яскраво і образно відображає реалії історії народів і держав, етнічні та національні традиції, соціокультурні та політичні пріоритети сьогодення.

Походження багатьох свят народів Прибалтики пов'язано з давнім аграрно-господарським календарем, сформованим ще в дохристиянську епоху. В процесі християнізації, вони були приурочені до днів пам'яті нових святих-заступників, стали органічною частиною церковного календарного року, зберігаючи при цьому багато стародавніх обрядові компоненти. Як приклад достатньо згадати найулюбленіший прибалтійської молоддю свято літнього сонцевороту - День Різдва Іоанна Хрестителя (24 червня): Jaanipäev - у естонців, Jāņi diena або Līgo - у латишів; Joninės, Rasos або Kupolė - у литовців. Пов'язані з магією родючості та любові, з вірою в очисну силу вогню, води і сонця, ритуали і атрибути Іванової ночі (23/24 червня) дійшли до наших днів без істотних змін. Деякі ж інновації ХХІв. в обрядах старовинних народних свят обумовлені розвитком руху неоязичництва в Прибалтиці в останні десятиліття. Широке поширення неоязичництво отримало ще в ХІХ - початку ХХ ст. в Латвії (Dievturība - «Богошанування»), а на рубежі ХХ-ХХІвв. і в Литві («Romuva»). Всі свята супроводжувались танцем.

Перші згадки про танці відносяться до 13 століття. Згодом танець знайшов чітку форму, для якої характерні благородство манери виконання, відсутність високих стрибків, танок. Естонський танець, як

правило, масовий, будується по колу, парний характерний для другої половини 19 століття.

Весела кадриль, танець з палицями, енергійна полька з підскіками, поворотами і легенею бігцем увійшли в танцювальний побут естонського народу набагато пізніше за всіх інших форм народної традиції. Національному характеру естонського народу властива статечність і зібраність. Переступання з ноги на ногу, «витоптування», з'єднання рук, нахили і поклони танцюристів - все це традиційні елементи старовинних селянських обрядів. Граціозність пластики естонської хореографії укладена в плавних переходах танцюристів з одного місця на інше, спокійних врівноважених кроках кавалерів, коли вони рухалися по колу, переходили на «змійку», розходилися в різні боки і розбивалися на дві довгі шеренги, брали дам за руку і запрошували до танцю. Естонські танці одно, як і станці інших народів, прийнято ділити на обрядові, наслідувальні (наприклад, що імітують різні звички і руху тварин), акробатичні і побутові. Елементи обрядових танців збереглися в "Кихну Ратас", "Муху каннанеер", "Тарга рехеалуне" і ін. Серед наслідувальних - "харак тантс" ("Танець сороки"), "Кару тантс" ("Танець ведмедя"), а також " Кінгсепа полька "(" полька шевця ").

З 18 століття естонський танець увібрав елементи народних танців сусідніх країн. У 1820 році популярним стає вальс, який перетворився в народний "Лабаялавальс", з особливою манерою виконання повороту на всій ступні. Спокійний естонський танець «Ямая- лабаялг» виповнюється парами. Сама назва танцю походить від естонського слова «лабаялг» - що з естонської мови перекладається як «ступня», а «Ямая» - це назва регіону. Лабаялг- ступня, тому що цей танець, чимось схожий на вальс, де танцюючі пристукивають ногою.

У другій половині 19 століття часто танцювали польку (різновиди - "в три кроки", "через ніжку", з підскоком і інші). Звичайно ж, багатьом відомий естонський танець «Йокс-полька» багато його ще називають

«Естонська полька». Це веселий і життєрадісний танець, який користується популярністю і в наші дні. Назва «Йокс-полька» походить від естонського слова «біг».

Танці в естонських селах згадувалися вже в давніх сільських хроніках як народні обрядові танці в Янову ніч (ніч Івана Купали) і, звичайно ж, без танцю не обходилась жодна естонська весілля. Одним із старовинних естонських танців, дійшли до наших днів, є народний естонський танець зі складною назвою «Таргарехе-Алуна», жіночий естонський танець хорového типу (дослівний переклад «Під дахом»). Жінки його виконують наступним чином: вони беруться за руки і виходять одна за одною правим плечем вперед, потім жінки повільно рухаються в такт музики проти годинникової стрілки і зникають в центрі лицем до лица. Потім переступають з ноги на ногу і роблять уклін, який символізує уклін землі. Так як весілля в селах гралися восени, після збирання врожаю, дівчата в «Таргарехе-Алуна» - показували готовність нареченої стати дружиною, господинею, домовніцею.

Естонські народні танці часто пов'язані з працею - танцюристи зображують роботу в морі, в поле, на сінокосі. Наприклад, танець під назвою «паїв мерекалдал» («День на морському узбережжі») символізує життя естонських рибалок. У танці показується літній ранок на естонському узбережжі, де рибалки збираються на черговий лов в море. У танці «Пульга» (танець з палицями), який виконують тільки чоловіки, показаний процес обмолоту зерна. Танцюючі використовують в руках невеликі палиці і рухаються з ними по колу широкими кроками, спираючись то на одну, то на іншу пульга-палицю. Коли характер музики змінюється, все роблять підскок, і в цей час палки схрещують спочатку перед собою, потім за спиною, потім під піднятою ногою і над головою. В одній з фігур виконавці кладуть палки на підлогу хрест-навхрест і перестрибують через них - наче з клітки в клітку.

За характером виконання естонські танці іноді статечні, іноді більш жваві, але завжди спокійні.

1.2. Ідейно-тематична основа

Тема:

Ідея:

Надзавдання:

Наскрізна дія:

Конфлікт:

Танцювальна форма: масова

Жанр: народний танець

Види танцювальної лексики: народний естонський танець

Лібрето

Характеристика хореографічних образів

Аналіз музичного супроводу.

Перша згадка естонського співу і танцю відноситься до часу Gesta Danorum Сакс Гремметікуса (с. +1179). Сакс говорить про естонських воїнів, які співали вночі, чекаючи епічного бою. Естонська традиція народної музики широко розділена на 2 періоди. Більш старі folksongs також згадуються як рунічні пісні, пісні в поетичному метрі regivärss традиція, розділена усіма Балтійськими-Finnic народами. Рунічне спів було широко поширене серед естонців до 18-го століття, коли це початок замінюватися ритмічним folksongs. Професійні естонські музиканти з'явилися в кінці 19-го століття під час естонського національного пробудження. У наш час найвідоміші естонські композитори - Арво Пярт і Велджо Торміс.

Естонська *gupo*-пісня (естонську мову: *regilaul*), був екстенсивно зареєстрований і вивчений, особливо заспівані жінками. Вони можуть прийти в багато форми, включаючи пісні роботи, балади і епічні легенди. Велика частина раннього академічного дослідження *gupo*-пісні була зроблена в 1860-х Фрідріхом Райнхольдом Кройцвальдом, який використовував їх, щоб скласти естонську національну епопею, *Kalevipoeg*. До 20-го століття, проте, *gupo*-пісня в основному зникла з Естонії з яскравими традиціями, існуючими тільки в *Setumaa* і *Кихну*.

Традиційні духові інструменти, отримані з використовуваних пастухами, були одного разу широко поширені, але тепер більш рідко граються. Інші інструменти, включаючи скрипку, гусла, концертино і акордеон використовуються, щоб грати польку або іншу танцювальну музику. *Кеннелевим* є рідний інструмент, який тепер більш популярний серед естонських американців, ніж на його батьківщину. Проте, серед естонських кеннелевих музикантів *Ігор Тфнуріст* і *Туул Кенн*.

Відомий приклад естонської народної пісні - пісня *Оселедці*, названий «*Оселедець жив на суходолі*», або згідно з деякими джерелами просто «*Оселедець*». Згідно пісні, в стародавні часи оселедець раніше мала ноги і живий на суходолі. Це раніше руйнувало Паразити, як *Щури*, і це було збережено як кішка. У свій час два Парусних судна з щоглою транспортувало великий вантаж Солі. Тоді сіль була дорогою. Деяка одиниця його дзвонила, «*saam*» коштують 100 з чогось в золоті. Була оселедець на борту судна. Певною оселедця сподобалося є сіль, таким чином, це початок до тунелю свій шлях навколо солоних мішків. В кінцевому рахунку це випадково жував свій шлях через суду дерев'яний корпус, змушуючи його знизитися. Це обурило Нептун (бог моря), хто сказав оселедця: «Ей оселедець, тому що Ви жували отвір в судно і занурений нове судно, Ви повинні будете тепер жити в морській воді як покарання». Сіль від судна була випущена в море, що приводить до морів, тепер мають солоний склад.

У 1960-х радянський уряд почав заохочувати народне мистецтво зі своїх складових республік. Місцеві етнографічні групи були сформовані після того, як Лейко, хор від Värskä, об'єднався в 1964, в той час як менш відмінна форма на місцях естонської народної музики була скоро просунута, естонський Кільцевий Танець, що починається з формування Leigarid в 1969. 1950-і і 60-е також бачили публікацію Eesti rahvalaule Герберта Тампере viisidega (естонські народні пісні з мелодіями), колекція народних пісень. У 1967 була випущена перша LP традиційної музики, Eesti rahvalaule ja pillilugusid (естонські народні пісні та інструментальні частини). У 1980-х серія фестивалів мала місце, який допоміг стимулювати збільшується агітацію для свободи самовираження; вони включали конференцію 1985 року СІОФФ, Viru säru 1986 року і Baltica +1989.

Лад - мінорний

Форму – пісня куплетна

розмір, 4/4

темп - помірний

загальну кількість тактів - 58

хронометраж – 2,31

РОЗДІЛ 2

ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору

Назва частини	Кількість тактів	Зміст
Експозиція	8 тактів	Вихід танцівників на сцену та побудова кола
Зав'язка	16 такти	Рухи танцівників по колу
Розвиток дії	10 тактів	Веселі перебудови танцівників навколо один одного
Кульмінація	8 тактів	Перебудова танцівників у лінії
Розв'язка	16 тактів	Виконання рухів в парах

2.2. Графічна таблиця твору та опис хореографічного тексту

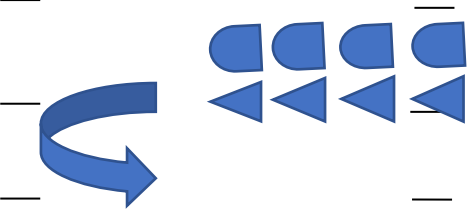
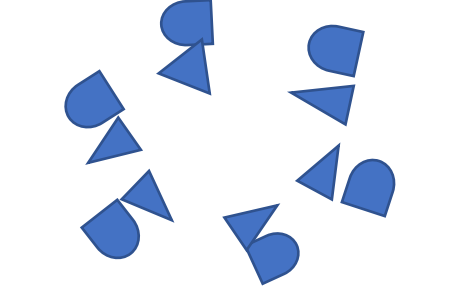
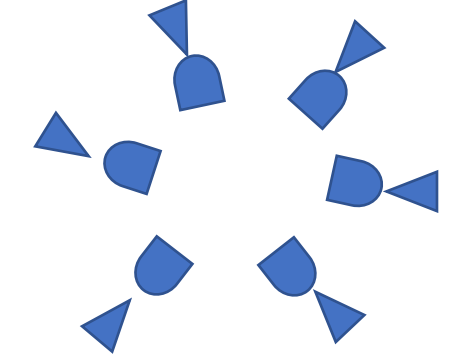
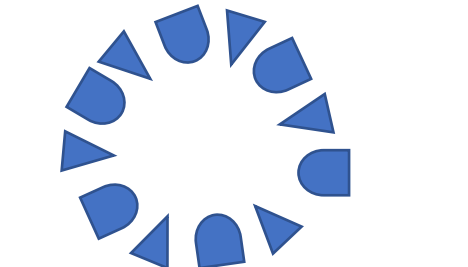
Умовні позначення

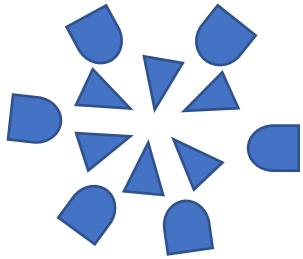
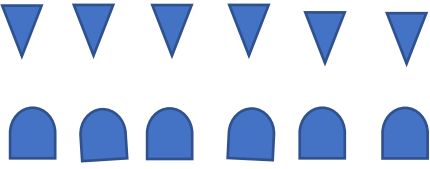
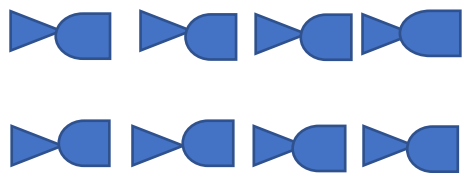

Дівчина

Хлопець

Архітектоника	Малюнок танцю	Кількість тактів	Хореографічний текст
Експозиція		1-8 т.	Пари вихолять з правої куліси утворюють коло
Зав'язка		9-16т.	В колі танцівники виконують комбінацію 1
Зав'язка		17-24т.	Пари виконують підскоки та оплески навколо друга друга
		25-32т.	Виконується комбінація 2

Розвиток дії		33- 40 т.	Танцівники виконують по черзі рухи сходячись в коло та повертаючись обратно
Кульмінація		41-48	Комбінація 3
Розв'язка		49-64т.	Комбінація 4

Комбінація № 1

1 такт

раз - основним стрибком ноги відкриваються в 4 паралельну позицію.

Ліва нога попереду. Тяжкість корпусу на обох ногах.

і два і - пригорнутися на ногах, як пружина (вниз - вгору - вниз)

2 такт

Повтор 1 такту з правої ноги

3 - 4 такти

Чотири швидких стрибка, по 4 паралельної позиції в ногах. Змінюючи положення ніг (по черзі то ліва, то права ноги відкриваються вперед)

5 - 8 такти

Повторяться такти 1 - 4, останній стрибок - ноги зібрати в 6-ту позицію.

Комбінація № 2

1 такт

Всі плескають 2 раз в долоні на рівні грудей.

2 такт

3 швидких бавовни

3-4 такти

Взявшись за руки, виконавці утворюють коло і по руху годинникової стрілки, роблять чотири кроки з лівої ноги. На останній крок - танцюристи збирають ноги в 6-ту позицію, розчіплювати руки і зупиняються обличчям в коло.

5-8 такти

Повторюються 1-8 такти, з тією лише різницею - що тепер виконавці починають рухатися з правої ноги, проти годинникової стрілки.

Комбінація № 3

1-4 такти

Хлопчики виконують стрибки на місці, як в 1-8 тактах. А дівчатка, просуваються вперед основним стрибком, міняючись місцями (такти 1-3), зустрічаючись лівими плечима. 4 такт - роблять напівповороті на місці за годинниковою стрілкою, п'ятим і шостим стрибком.

5-8 такти

Тепер хлопчики міняються місцями, як дівчатка в тактах 1-4 Дівчата стрибають на місці.

Комбінація № 4

1-2 такти

Танцюристи роблять 2 повільних повільних і 3 швидких, як в комбінації

1

3-4 такти

Повернувшись трохи вліво, з'єднавши пряму праву руку з танцюристом навпаки (руки на рівні плеча), ліва на поясі, роблять чотири кроки з лівої ноги за годинниковою стрілкою. На четвертий крок зупинка особою в центр.

5-8 такти

Повторення останніх чотирьох тактів. З різницею в тому, що після ударів виконавці рухаються проти годинникової стрілки.

2.3. Сценографія.

Оформлення сцени

У створенні хореографічного твору беруть участь як внутрішні компоненти композиції танцю (музика, драматургія, хореографічний текст, малюнки танцю), так і зовнішні (декорації, реквізит, бутафорія, костюм, грим, світло).

Декорації в хореографічному творі покликані втілювати образи і дії хореографічні. В даний час в хореографії використовується, так зване, «умовне оформлення», наприклад: за допомогою проекції (лазер, відео).

Для нашої постановки підходить фон із зображенням галявини на березі моря, як ніби, всі дії проходять саме там. Босоногі дівчата бігають по траві, спів птахів доносяться з дерев, а вдалині трохи видніється море.

Світлова партитура

Світло сцени - один із елементів зовнішнього оформлення сцени, вирішує художні завдання. Головний об'єкт освітлення - виконавець або групи виконавців. Прийоми освітлення залежать від теми, ідеї, одягу сцени, наявності тих чи інших світлових приладів.

Експозиція та зав'язка. На початку номеру, коли на сцену виходять виконавці, сцена висвітлена білим світлом.

Кульмінація. Висвітлюється різнокольоровим блимаючим світлом.

Розв'язка. Також як на початку номеру, сцена висвітлена білим світлом.

Опис та ескізи костюмів.

Жіночий одяг - сорочка тунікоподібна (сярк, Хамі), спідниця у смужку (сеелік, Керт), тканий пояс, верхня коротка кофта з сукнав талію (кампусун) або може одягатись безрукавка (лійстік). Заміжні жінки носили фартух, рушниковий головний убір (линик), пізніше - полотняний очіпок (тану), на півночі і заході - убір типу кокошника (поттмютс, кабімютс). Дівчата на голові носили - вінець на твердій основі (пярг) або стрічка. Характерно ляне (илалінік, Кааль) або вовняне покривало (сиба). Святкове вбрання прикрашалися срібними фібулами - конічними (сильг) і плоскими (преес), ланцюжками з монетами і намистами, особливо сильні нагрудні прикраси сету. Жіночий одяг сету відрізняли російські елементи: сорочка-долгорукавка (пізніше - т.зв. новгородського типу з широкими рукавами) і глухий косоклінного сарафан (рююд, сукмана). Головний убір - полотенчатий ЛИНІК, дівчата носили вінець російського типу (Ванік).

Чоловічий одяг - тунікоподібна сорочка з прямим розрізом ворота (сярк) брюки - довгі або по (пюксід) коліна, жилет (вест), куртка (вампус), повсті капелюх (Каап). У сету була поширена російська косоворотка. Чоловічий і жіночий одяг - каптан, взимку шуба.

Взуття - шкіряні постолі (пастлад), в свята - туфлі у жінок, високі чоботи у чоловіків. Були поширені в'язані кольорові рукавички (кіндад) панчохи (сукад) шкарпетки (сокід).

ВИСНОВКИ

Отже:

1. Святково-обрядова культура Литви, Латвії та Естонії ХХІ ст. - складний феномен, яскраво і образно відображає реалії історії народів і держав, етнічні та національні традиції, соціокультурні та політичні пріоритети сьогодення.

Походження багатьох свят народів Прибалтики пов'язано з давнім аграрно-господарським календарем, сформованим ще в дохристиянську епоху. Естонський танець, як правило, масовий, будується по колу, парний характерний для другої половини 19 століття та сьогодення. Естонські народні танці часто пов'язані з працею - танцюристи зображують роботу в морі, в поле, на сінокосі.

За характером виконання естонські танці іноді статечні, іноді більш жваві, але завжди спокійні.

2. Розробляючи ідейно-тематичну основу хореографічної композиції ми визначили тему, ідею, наскрізну дію, над завдання, конфлікт, танцювальну форму та жанр танцювальної композиції.

Танцювальна композиція поставлена на народну естонську музику. Нами було визначено, відповідно вимог, лад, форму, музичний темп, розмір та тривалість танцю.

3. Розробили, відповідно до законів драматургії, композиційно-архітектонічну побудову танцю.

4. В роботі надано графічну таблицю твору та опис хореографічного тексту. Розроблено сценографію відповідно до народного естонського танцю. Описано сценічне оформлення композиції, надана світлова партитура. Описано костюми виконавців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева О. И. Народная хореография как составная компонента музыкального фольклорного наследия // Народная художественная культура: журн. Белгород: Наука, культура, искусство, 2014. С. 34–41.
2. Аудюс Я. Своеобразие танцевальной культуры Малой Литвы // Вестн. С.-Петербур. гос. ин-та культуры. 2016. С. 51–54.
3. Беронтайте И. Ю. Народные календарные праздники и обряды в современной культурно-просветительной работе: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Ленинград, 1989. – 15 с.: ил.
4. Кальвик Сильвия Традиционные эстонские праздники. Таллинн. Издательство «Маалехе Раамат»
5. Кленов А.С. Детская энциклопедия «Я познаю мир» - Москва 1998.
6. Лингис Ю., Славюнас З., Якилайтис, В. Литовские народные танцы: репертуар. сб. Вильнюс: Госполит- научиздат, 1955. 195 с.
7. Лукиева Е.Б. Территория согласия. Прибалтийские переселенцы в Томской губернии в 20-е годы XX века. 2008.
8. Моркунене Е. Очерки литовской народной хореографии (конец XIX века – XX век): автореф. дис. ... канд. ист. наук. Вильнюс. 1972. 17 с.
9. Палилей А. В., Рожков В. Н. Современные методы контроля результативности учебной деятельности обучающихся и педагогов в изучении хореографических дисциплин // Вестн. Кемеров. гос. унта культуры и искусств. 2017. Вып 41/1. С. 220–227.
10. Пасютинская В.М. Волшебный мир танца. Москва: «Просвещение» 1985.
11. Пири Реет Красота эстонского народного костюма. Издательство «Варрак» Таллинн 2004

12. Тампере Х. Народные танцы // Эстонский фольклор. Таллинн, 1980. 228 с.

13. Тооми Улло *Esti rahvatansud* (Эстонские народные танцы) Таллинн 1955.

14. Хореографическое искусство и образование в Сибири: проблемы изучения, сохранения и развития: сб. науч. ст. / ред. кол.: Г. С. Фешкова, А. В. Палилей, Н. И. Бочкарева. Кемерово: КемГИК, 2016. Вып. 1. 208 с.

15. Хренов Н. А. Традиционная культура в ситуации модернизации // Навстречу Третьему Всероссийскому конгрессу фольклористов: сб. науч. ст. М.: ГЦРФ, 2013. 288 с.

16. Худеков С.Н. Искусство танца. Москва: «Эксмо», 2010.

17. Шиповская Л. П., Барановский В. Е. Хореографическое искусство как эстетическая ценность // Сервис PLUS: науч. журн. 2009. (1). С. 98–100.

ДОДАТКИ

Додаток А

Народний естонський костюм

